

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник директора ДУ "Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка НАМН України"
з наукової роботи, д.мед.н.

М.Б.Самбур

"16" 07 2026 р.

ВИСНОВОК

ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Безеги Богдана Михайловича за темою «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І2 «Медицина» та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія

Затвердження теми дисертації. Тему дисертації було обговорено і рекомендовано до виконання на засіданні випускового відділу «Фізіологія і патологія голосоутворюючої та сенсорних систем - слухового, нюхового, вестибулярного аналізаторів, електрофізіологічні дослідження в отоларингології» (протокол №1/2-11/22 від 29.11.22 року) і затверджено Вченою радою Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України» (протокол №1 від 19.01.23 р.). Вченою радою Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України» (протокол №1 від 19.01.23 р.) були затверджені індивідуальний план наукової роботи та навчальний план.

Комітет з біоетики та деонтології розглянув роботу Безеги Б.М. і встановив: представлена робота відповідає принципам Гельсінської декларації, прийнятої Генеральною асамблеєю Всесвітньої медичної асоціації (1964-2000 рр.), Конвенції ради Європи про права людини та біомедицину (1997 р.), відповідним положенням ВООЗ, Міжнародної ради медичних наукових товариств, міжнародного кодексу медичної етики (1983) та законам України, що засвідчено Комітетом з біоетики та деонтології Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України» (протокол № 6-22-1 від 22.11.22 р. та № 3/25-1 від 07.11.25).

Актуальність теми. Проблема діагностики і лікування нюхових розладів після перенесеного COVID-19 залишається актуальною в отоларингології, зважаючи на розповсюдженість вірусу COVID-19, його різноманітний вплив, в тому числі і віддалений, на сенсорні системи, а також недостатню ефективність лікувально-профілактичних заходів у випадку розладів нюху. Порушення нюхової функції утруднюють соціальну адаптованість пацієнтів, значною мірою впливають на якість їх життя.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконувалась в рамках науково-дослідної теми Державної установи «Інститут отоларингології ім. проф. О.С. Коломійченка Національної академії медичних наук України» № держреєстрації 0121U107521.

Об'єкт дослідження – стан ЛОР-органів та верхніх дихальних шляхів, частота, характер та вираженість порушення нюхової функції при COVID-19, функціональний стан ЦНС.

Предмет дослідження – результати клінічного та інструментального обстеження пацієнтів з порушеннями нюху при COVID-19 – дані анкетування, клінічного огляду, ендоскопії, електроенцефалографії.

Методи: клінічні; анкетування; інструментальні – ендоскопія; електрофізіологічні – електроенцефалографія, статистичні.

Наукова новизна результатів проведених досліджень. В роботі поглиблено наукові знання щодо центрального компоненту порушень нюхової функції після перенесеного COVID-19.

Доведено, що при стійких порушеннях нюху після COVID-19 переважно мають місце центральні порушення ольфакторного аналізатора, про що об'єктивно свідчать зміни біоелектричної активності головного мозку за даними ЕЕГ: збільшення частки повільних та бета хвиль, зменшення відсоткового вмісту альфа-ритму, відсутність реакції біоелектричної активності головного мозку на ольфакторні подразники.

Визначено, що маркером сприйняття нюхових подразників та їх аналізу у мозкових центрах є посиленні відносно вихідного рівня тета та бета активності у скроневих відведеннях ЕЕГ.

Показано, що співвідношення біоелектричної активності при фоновому записі і гіпервентиляції має діагностичне значення при порушеннях нюхової функції, адже, серед іншого, відбиває функціональний стан дихальних центрів у стовбурі мозку.

Доведено, що реактивність біоелектричної активності головного мозку на нюхові подразники з різними фізико-хімічними якостями має диференційно-діагностичне значення в плані диференціації рецепторних та центральних нюхових порушень

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновано опитувальник, який дозволяє оцінити наявність та характер порушення нюхової функції при COVID-19.

Визначено прогностичні критерії розвитку стійких розладів нюху з центральним компонентом: тяжкість перебігу COVID-19, тривале зниження нюхової чутливості після одужання, збільшення вмісту повільно-хвильової активності на ЕЕГ.

Доведено, що застосування дослідження біоелектричної активності головного мозку у запропонованій модифікації з використанням специфічних ольфакторних подразників та спеціального алгоритму оцінки результатів дослідження у хворих після COVID-19 дозволяє оцінити стан центральних відділів нюхового аналізатора.

Запропоновано об'єктивний оригінальний метод оцінки стану нюхової функції за співвідношення відсоткового вмісту основних ритмів ЕЕГ при пред'явленні специфічних стандартизованих ольфакторних стимулів та співвідношенні фоновий запис-гіпервентиляція. Отримані у дисертаційній роботі результати дозволяють підвищити якість діагностики порушень нюхової функції при COVID-19.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, що містяться в дисертації.

Основні положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи обґрунтовані проведеними дослідженнями, базуються на адекватному методологічному підході і повністю витікають з фактичного матеріалу, мети і поставлених завдань. Робота виконана на високому науково-методичному рівні.

Достовірність результатів не викликає сумнівів і ґрунтується на достатньому об'ємі проведених досліджень, застосовуванні сучасних адекватних методів дослідження та методів варіаційної статистики для аналізу отриманих даних.

Висновки дисертації та практичні рекомендації є логічним завершенням проведених досліджень і повністю ґрунтуються на отриманих результатах. Вони конкретні, змістовні, аргументовані, мають суттєву новизну і ґрунтуються на аналізі отриманих результатів.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації.

В дисертаційній роботі Безеги Б.М. не виявлено порушень академічної доброчесності в розумінні Закону «Про освіту». На підставі вивченого тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертацію викладено українською мовою, вона складається із вступу, 5 розділів, в т.ч. огляду даних літератури та 4 розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій і списку використаних літературних джерел. Оформлення дисертації відповідає наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковою українською мовою. Стиль викладу матеріалу логічний і послідовний. Зміст роботи повністю висвітлює результати наукових досліджень. Текст роботи має смислову цілісність, послідовність і завершеність, що забезпечує легкість і доступність сприйняття матеріалу.

Повнота викладення матеріалів дисертації. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць, у тому числі 6 статей в спеціалізованих фахових виданнях, з яких 1 одноосібна, та 7 публікацій в Матеріалах наукових конференцій та конгресів. Наукові публікації за кількістю і якістю відповідають вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами). Результати проведених досліджень повністю відображені у опублікованих наукових працях.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації (Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України)

1. Безега БМ. Наші спостереження щодо порушень нюхової функції при COVID-19. Оториноларингологія. 2022;5(3-4):71-76. doi:10.37219/2528-8253-2022-3-71 . *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку отриманих даних, підбір літературних джерел, аналіз результатів, оформлено статтю до друку).*

2. Шидловська ТА, Безега МІ, Волкова ТВ, Безега БМ. Порушення стану сенсорних систем – слухового і нюхового аналізаторів у пацієнтів, які перехворіли на COVID-19. Оториноларингологія. 2023;6(5):9-19. doi: 10.37219/2528-8253-2023-5-9. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

3. Шидловська ТА, Козак МС, Овсяник КВ, Волкова ТВ, Безега МІ, Безега БМ. Дані електроенцефалографії у осіб, які перехворіли на COVID-19, з урахуванням клінічного перебігу захворювання. *Оториноларингологія*. 2024;7(1):54-60. doi:10.37219/2528-8253-2024-1-54. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

4. Шидловська ТА, Безега МІ, Волкова ТВ, Безега БМ. Терміни виникнення і тривалість скарг щодо стану сенсорних систем у осіб, які перехворіли на COVID-19. *Оториноларингологія*. 2024;7(2):27-33. doi:10.37219/2528-8253-2024-2-27. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

5. Шидловська ТА, Безега МІ, Волкова ТВ, Безега БМ. Застосування спеціального опитувальника для виявлення ушкодження аналізаторних систем у хворих на COVID-19. *Оториноларингологія*. 2025;8(3-4):16-26. doi: 10.37219/2528-8253-2025-3-4-16. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

6. Шидловська ТА, Козак МС, Овсяник КВ, Безега МІ, Безега БМ. Показники біоелектричної активності головного мозку за даними ЕЕГ у осіб, які перехворіли на Covid-19 і мають сенсорні розлади різного ступеня вираженості. *Оториноларингологія*. 2025;8(6):12-20. doi:10.37219/2528-8253-2025-6-12. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (тези)

7. Шидловська ТА, Безега МІ, Москалик ОЄ, Волкова ТВ, Безега БМ. Порушення аналізаторних систем та голосоутворення при COVID-19. *Український науково-медичний молодіжний журнал*. 2022;130(2):30. IV Українсько-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології»; 2022, 10 червня. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку отриманих даних, підбір літературних джерел, аналіз результатів, оформлено статтю до друку).*

8. Шидловська ТА, Безега МІ, Безега БМ. Порушення слухової та нюхової функції при COVID-19. *Український науково-медичний молодіжний журнал (Спеціальний випуск)*. 2023;137(1):89. V Українсько-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології»; 2023, 21-22 квітня. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

9. Безега МІ, Безега БМ. Порушення функції структур середнього вуха у хворих на COVID-19 з розладами слухової та нюхової функцій. Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні технології діагностики та лікування в отоларингології», 2023 жовт. 1–3; Львів, Україна. Львів; 2023. С. 8–9. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

10. Шидловська ТА, Безега БМ. Порухення нюхової функції при COVID-19 з різним ступенем тяжкості клінічного перебігу захворювання. Український науково-медичний молодіжний журнал (Спеціальний випуск). 2024;145(1):33-34. VI Українсько-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології»; 2024, 19-20 квітня. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

11. Шидловська ТА, Козак МС, Овсяник КВ, Волкова ТВ, Безега МІ, Безега БМ. Показники електроенцефалографії у осіб, які перехворіли на COVID-19, з різним ступенем тяжкості перебігу захворювання. Матеріали науково-практичної конференції оториноларингологів України «Діагностика та лікування в оториноларингології в сучасних умовах», 2024 верес. 30 – жовт. 1; Івано-Франківськ, Україна. Івано-Франківськ; 2024. С. 135.

12. Шидловська ТА, Безега МІ, Волкова ТВ, Безега БМ. Скарги з боку аналізаторних систем у хворих на COVID-19 в період пандемії та після неї. Матеріали науково-практичної конференції оториноларингологів України «Сучасні стратегії діагностики, лікування та реабілітації в оториноларингології», 2025 верес. 29-30; Івано-Франківськ, Україна. Івано-Франківськ; 2025. С. 109-110. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

13. Шидловська ТА, Козак МС, Овсяник КВ, Безега МІ, Безега БМ. Дані ЕЕГ у осіб, які мають сенсорні розлади внаслідок COVID-19. Український науково-медичний молодіжний журнал (Спеціальний випуск). 2026;161(1):230-231. VIII Українсько-польський конгрес «Інноваційні технології в оториноларингології»; 2026, 17-18 квітня. *(Дисертантом проведено відбір хворих, клінічні обстеження, статистичну обробку даних, аналіз отриманих результатів, підбір літературних джерел, оформлено статтю до друку).*

Основні положення дисертації представлені на щорічних традиційних науково-практичних конференціях лікарів-отоларингологів України (2023,2024,2025), Українсько-польських конгресах «Інноваційні технології в оториноларингології» (2022,2023,2024,2026).

Особистий внесок здобувача.

Автором роботи самостійно виконано аналіз даних літератури, відбір хворих, клінічний огляд, обстеження. Визначено напрямки і завдання досліджень, проведено клінічні, інструментальні та лабораторні обстеження та аналіз їх результатів. Автор особисто провів статистичний аналіз отриманих результатів дослідження, самостійно написав всі розділи дисертації, сформулював висновки і практичні рекомендації.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані здобувачем особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Дисертантом повністю виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. Здобувач продемонстрував високий рівень набуття компетентностей, теоретичних знань, умінь, навичок, оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, що дало йому можливість одержати нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених досліджень та розв'язати конкретне наукове завдання підвищення якості діагностики і прогнозування стійких порушень функції нюху у хворих на COVID-19 на основі оцінки центральних розладів нюхового аналізатора за даними електроенцефалографії

(ЕЕГ) у галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І2. Медицина та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія

Впровадження результатів роботи в практику. Результати проведених досліджень впроваджено в роботу лабораторії голосу і слуху та Центру кохлеарної імплантації Державної установи “Інститут оториноларингології ім. проф. О.С.Коломійченка НАМН України” (Київ), отоларингологічного відділення Комунального підприємства «Полтавська обласна клінічна лікарня імені М.В. Скліфосовського Полтавської обласної ради», кафедри оториноларингології з офтальмологією, Полтавського державного медичного університету, ЛДЦ «Приватна клініка «Безега і К»

Спеціальність, якій відповідає дисертація. Зміст дисертації цілком відповідає спеціальності І2 «Медицина» та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія? за якою вона подається до захисту.

Відповідність дисертації вимогам МОН України. Дисертаційна робота Безеги Богдана Михайловича за темою «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19» є самостійною, завершеною науково-дослідною роботою, має актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати досліджень, які стосуються підвищення якості діагностики порушень нюхової функції у хворих на COVID-19 на основі даних комплексного інструментального обстеження ЛОР-органів, верхніх дихальних шляхів, та функціонального стану ЦНС, в тому числі за допомогою оригінальної методики ЕЕГ. Дисертаційну роботу виконано на високому науково-методичному рівні, вона містить нові дані щодо стану нюхового аналізатора та змін біоелектричної активності головного мозку за даними ЕЕГ у пацієнтів з порушеннями нюхової функції при COVID-19, що в сукупності вирішує науково-практичне завдання підвищення якості діагностики та прогнозування розвитку стійких порушень функції нюху у хворих на COVID-19, що має суттєве значення для отоларингології. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, обґрунтовані, мають наукову новизну і практичне значення.

Дисертацію виконано на високому методичному рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертації опубліковані в наукових фахових виданнях оприлюднювались на міжнародних науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її суть та підтверджує, що автором повністю вирішено поставлені у роботі завдання.

Рішення:

1. За загальним обсягом проведених досліджень, методологічним рівнем, науковою новизною, практичним та теоретичним значенням, можливостями подальшого впровадження результатів наукової роботи в медичну практику, дисертація Безеги Б.М. за темою «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023.

2. Дисертація Безеги Богдана Михайловича та наукові публікації, у яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Безега Богдан Михайлович на високому рівні оволодів методологією наукової діяльності, набув теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувач вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Безеги Б.М. на тему «Діагностика і прогнозування перебігу порушень нюхової функції у хворих на COVID-19» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Безезі Б.М. наукового ступеня доктора філософії в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І2 «Медицина» та спеціалізацією 14.01.19 – оториноларингологія.

Голова
д.мед.н.

Секретар
к.мед.н.

Рецензенти:

к.мед.н.

PhD

Н.С.Козак
В.А.Гвоздецький
Н.О.Пелешенко
Н.Я.Навальківська